

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuris si Sambet'a, Féica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tiari esterne 16 fl. v. a. pe unti anu séu 40 doidecari, or 8 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 109.

Brasiovu, 16. Novembre 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

36481. 1863.

In numele

Maiestatei Sale ces. si apost. reg:

Redactiunei „Gazetei Transilvaniei“ in Brasiovu.

Se demanda prin acést'a Redactiunei, a publicá de 3 ori dupa olalta urmatórea:

PUBLICATIUNE.

De óre ce corpulu profesoralu la academi'a juridica reg, din Clusiu, prin pré-inalt'a decisiune a Maiestatei Sale ces. si apost. reg. din 13. Noemvre anulu c. este denumitu; — cursulu ordinariu se va incepe cu 1. Decembre a. c. — ce cu acea observare se publica, ca volitorii de a ascultá drepturile la aceasi academia, se se insinue din celu mai ingraba la directorulu academiiei Paulu de Istvánffy, consiliaru de curtea apelativa in pensiune, — ducundu cu sene atestatele prescise, — spre a se poté inscrie cá auditoru. —

Din siedinti'a regescului guberniu transilvanu, tienua la Sabiiu in 22. Nov. 1863.

Crenneville m. p.

Dela senatulu imperialu.

(Corespondintia privata.)

Motiunea facuta de G. Baritiu in siedinti'a din 19. Noemvre a casei deputatiloru imperiului, suna in traductiune asia:

„Dupa-ce pertractarile asupra bugetului pentru anulu curgatoru (1863—4) au inaintatu pana acumu prea departe, eara anulu administrativu inca s'a inceputu (la 1. Noemvre), asiá regimulu se fia provocatu, cá in a celu casu, candu pana la inceputulu celui mai deaprópe anu financiálu propusetiunile (ministeriale) privitóre la reform'a contributionala si asternute (casei) nu ar' apucá se castige potere de lege, pentrucá asiá contributiunea capului, susutienuta in Transilvani'a pana acumu si apasatóre greu asupr'a diferiteloru clase de locuitori se fia desfiintata; se propuna casei catu mai curendu unu proieptu de lege, alu carui scopu se fia supunerea la revisiune a contributiunii capului ce se mai scóte din Transilvani'a.

Pana atunci inca regimulu se fia provocatu, cá la scóte-re a contributiunii in Transilvani'a se dè terminuri cuviintióse in casurile in care nu se arata séu rea vointia séu nepasare, ci neputinti'a invederata de a plati contributiunea fara a li se periclitata si sacrifica aerarium vivum.*)

Eara cuvintele cu carele numitulu deputatu isi proptí motiunea sa fusera acestea:

„Eu dorescu a vorbi deapre contributiunea capului Inainte de tóte imi pare fórté reu, cumuca noi deputatii ardeleni amu potutu veni asia tardiu in senatulu imperialu. Déca noi nu amu fi mai avutu inca si alte cause de a veni incóce, apoi cestiunea reformei contributiuniloru ar' fi fostu o cauza principala si de ajunsu. Dupa-ce inse noi astadata amu intardiatu intru atata, in catu noi dorintiele nóstre,

*) Sub numirea latinésca de aerarium vivum intielegemu acea avere a contribuintelui, fara care elu nu'si mai póte castiga pana de tóte dile, de es. precumu sunt locuinti'a, vitele de jugu si uneltele la agricultoru, locuinti'a si uneltele la meseriesiu etc. etc., pentru cá se nu se mai venda de es. bou de 100 fl. cu 30—40 fl. Spre a se esecutá contributiune de 20—30 fl. v. a. s. a.

séu mai bine dorintiele totu oru locuitoriloru Ardealului nu le mai potemu impartasi (?) acestei in. case dupa cuviintia, asia eu din parte'mi mé marginescu pre lenga o motiune, pe carea'mi tienu de a mea datorintia a o face. Acea motiune ar fi, (citesce motiunea de susu, dupa acea mai adauge dicundu:)

„Ertati'mi Domnii mei, cá se nu'mi desfasigru mai pre largu temeiurile ce asiu avé se aducu in favórea acestei motiuni. Mai nainte de tóte ve spunu, ca mie'mi este greu a cuvinta in limb'a germana, prin urmare si ascultatoriloru neplacutu. Preste acésta eu credu, ca am facutu destulu, déca me voiu provocá deadreptulu la cuvintele Esc. Sale Domnului ministru de finacé si anume la acelea, pre cari Esc. S'a lea rostitu in a. 1860 in un'a din siedintiele senatului imperialu imultitu. In protocolulu aceloru siedintie afflu: „Ministrulu de financia arata, cumuca unele impregiurari apasatóre asupr'a Transilvaniei au indemnatu pe ministeriulu de financia, cá acolo regularea contributiuniloru se nu se amane pana atunci, candu va fi se intre in activitate reform'a generala a contributiuniloru, ci darea capului se i se ia multu mai nainte in pertractare.“

Acumu eu nu sciú, déca acésta contributiune a capului s'a luatú ori nu in pertractare in cursu de 10 si relative de 12 ani, adica pana la 1860; eu nu sciú neci atata, déca acést'a s'a intemplatú séu nu dela 1860 incóce; atata inse sciú si o potu spune cu consciinti'a liniscita, cumuca acésta contributiune asiá precumu se affa ea in fiintia in Transilvania, este intru adeveru apasatória. Eu cu acésta nu voiu a invinui pre nimeni, eu nu voiescu a trage trecutul inaintea tribunalului de judecata alu istoriei si neci inaintea inaltei case.

Ceea ce s'a intemplatú nu se mai póte destempla; acumu inse suntemu datori a ingriji in totu casulu pentru viitorulu celu mai deaprópe si totuodata pentru celu mai departatu.

Sciú eu, ca unii se voru provocá la cifr'a relative mica, carea s'ar compune din tóte darile direpte si indirepte, impreuna cu aruncaturile (Zuschlägen) pe care le platesce Transilvani'a, pentruca mi se va dice, cumu acea tíera cu ale sale doua milióne sufflete platesce cu totulu si preste totu numai 13 pana in 14 milióne fl. v. a.; ci cifrele sunt numai relative mari si totu numai relative mici. Ve rogu Domnii mei cá se cumpaniti prea bine, cumuca mai nainte de tóte in Transilvani'a nu esista neci decumu comérciu, séu adecá trebue se'mi coregu dis'a — unu comérciu esista, adeca curatu pasivu, prin carele ne esu sume fórté mari din tíera, eara inlaintu nu ne vine pe la neci unu punctu mai neci unu castigu. Acelea sume esu de la noi mai alesu incóce in tierile germano-slavóne, anume pentru manufapte, fabricate si pentru alte trebuintie ce are tíer'a, pe care inse acésta nu e in stare de a le scóte si produce din sinulu seu, din cauza, ca precumu in trecutu, asia si in tempulu de fačia acestei tieri ii lipsescu capitalurile.

Din acésta cauza s'a intemplatú mai vertosu, ca pre candu strabunii nostrii s'au pusu sub aparamentulu casei imperateaci austriace, atunci inca au trebuitu se premérge negociatiuni indelungate, pana candu ei se potura invoí la platirea óreca-rei sume anuale, pentru cá se sciá si se vedea, cumuca bani potu se fia ori-unde airea, numai in Transilvani'a n'ai se'i cauti.

Din acésta cauza sum'a ce trebueamu se o platimu dintru inceputu la statu (a. 1691) se defipse in 50 mii taleri si relative in 400 mii fiorini; eara mai tardiu in anulu 1761 aceeasi suma s'a marginitu intre 800 si 900 mii.

Acésta cifra remase pana in a. 1847.

De alta parte inse noi amu lasatu statului in cursu de 172 ani cu totulu alte isvóra de venituri, si inca bine se insemnamu, fara neci o cerere de socotéla (computu). Aceleasi sunt: prea-bogatele saline, caroru asemenea nu mai potú fi altele, apoi veniturile vamiloru (tricesimae) domenuri fiscale, mine de suru, argintu si altele multe.

Acelea venituri tóte au cursu si mai curgu pana in ór'a de facia in vistieri'a comuna a statului.

Ce se va fi facutu in cursulu timpurilor din acelea sume spre binele tierii, acésta deocamdata nu se tiene de aiori; mi se pare inse, ca acésta cestiune va obveni la diet'a ardeléna. Eu me marginescu pre lenga cele dise si rogu pre in. casa a'mi primi motiunea.

— Dupa-ce presidiulu intrébà cas'a, de vré a sprijoni motiunea Dlui Baritiu, se sculara mai toti membrii ei spre semnu de primire.

Dupa-ce mai vorbi si deputatulu Lohninger din Stiri'a, apoi D. P l e n e r, ministru alu financeloru respunse la motiunea diu Ardealu asia:

„Eu imi voiu luá voia de a face óresicare observatiuni la cuprinsulu celor atinse de cei doi onorabili oratori, carii au cuventatu inaintea mea. Cu privire la motiunea Domnului deputatu din Transilvani'a, imi iau voia a'i spune, cumuoa scopulu regimului este in adeveru acela, — si eu credu, ca e cu dreptulu, cá reform'a contributiuniloru se ajunga a se introduce in totu cuprinsulu monarchiei in proportiuni drepte si dintr'odata. Acestu scopu ilu avú regimulu si la manuirea contributiunii capului in Transilvani'a. Regimulu aduse o lege noua pentru contributiunea pe castiguri (Erwerbsteuergesetz.) Infintiarea acestei legi noua pentru contributiunea pe castiguri va avé de urmare neaparata, cumuca, indata ce aceea si se va aduce la indeplinire, contributiunile personala-de-castigu si a capului voru inceta. Eu nu negu, cumuca contributiunile personale transilvane sunt acelea, care apasa mai aspru pe contribuinti, aceleasi sunt mai mari si mai neproportionate decatu celea ce se afla in Ungari'a; tocm'a inse scopulu de a restaura ordinea dintr'odata a indemnatu pe regimu cá se apuce calea pe carea o aieptau eu mai susu si carea avú de tianta cá desu numitele contributiuni se fia cupriuse in reform'a generala.

Intr'aceea eu sunt gata de a asecura pe D. deputatu din Transilvani'a, cumuca la scóterea contributiunii personale in Transilvani'a se va purcede cu tóta crutiarea si in consunetu cu impregiurarile de facia, si ca eu voiu emite catra auctoritatile financiale transilvane cu privire la scóterea contributiunii personale, ordinatiune, asemenea celeia, pe care o amu si emisu catra tóte auctoritatile imperiului cu privire la scóterea contributiuniloru inmultite.

Eara catu privesce la insasi regularea contributiuniloru regimulu trebuie se se tiena de principiulu, cá acésta se se intemple si in Transilvani'a in consunetu cu generalulu operatu alu reformelor si respeptive cu reform'a contributiunii pe cascigu

Póte fi inse, ca si contributiunea pe casciguri preste intrég'a monarchia va fi unulu din acelea obiepte, carele se va incheiá pana pre la inceputulu celui mai deaprópe periodu financiaru. Cu constatarea noului catastru de casciguri neci de cumu nu se voru cere cercetari atatu de intinse si indelungu tienatóre; precum se intempla acésta de es. la catastrulu contributiunii dupa mosii, carele póte ca va recere mai multi ani; catastrulu contributiunii pe casciguri se va statu precumu speru eu in scutu timpu din nou si asia regularea contributiuniloru personale in Transilvani'a inca va poté urma preste pucinu'. —

Din acestea desbateri relative scurte ce au decursu in 19. Noembre in cas'a deputatiloru imperiului se póte cunosce deocamdata atata, cumuca in senatulu imperialu se pórtu si pana acumu grija de usiorarea Ardealului; ca inse gresielele mai multoru ani neci decumu nu se potu indrepta numai in 4—5 septemani si cumu amu dice cu o intorsetura de mana, ci ca acumu dintru atata suntemu siliti a astepta inca rezultatulu lucrariloru comisiunii de reforme, ale carei probleme sunt fórté multe, fórté mari si tocm'a pre atata de grele. Numai de ar da cerulu cá se se póta sustiené pacea, ca de nu, apoi precumu mai diseseram si airea, in locu de usiorare potu se vena greutati si nevoi noue.

Tribunalulu supr. pentru Ardealu.

In numerulu 105 din Gazeta ne-a venitu la mana proieptulu de lege despre infintiarea si organisarea unui tribunale supremu si de casatiune pentru Ardealu cu scaunu in Vien'a; eu de si pretiuescu intentiunile guberniului ce au de scopu numai inaintarea fericirii acestei tieri, dar' cu idea ce o desfasiura proieptulu, cá a deca scaunulu acelu judeciu se fia

in Vien'a nu me potu impaca. Eu din parte'mi nu sciu, de ce parere voru fi deputatii dela dieta, si neci asi voi se le preocupu parerile in caus'a acést'a, dar' dupace am pipaitu pulsulu parerei publice, cutezu a intari, cumuca redicarea acelu tribunalu e, ce e dreptu, o necesitate imperativa, dar' deslipirea lui de lenga guberniulu transilvanu si straplantarea lui in Vien'a la nimenenu afla placere, si inca din cause fórté ponderante:

1. Cei, carii voru fi siliti a recurge la ajutoriu judecatorescu alu acelu tribunale voru fi in stare mai curendu alu aflá in Clusiu séu Sabiiu decatu in Vien'a; prin acésta

2. se va crutiá o multime de tempu scumpu, spese multe si ostenele nespuse, déca tribunalulu va remané in patria, unde dupa legile vechi ale patriei isi are alu seu locu,

3. fienduca la tribunalulu acela totu in intielesulu legiloru patriei au se fia aplicati numai ómeni nascuti in Transilvani'a; si dupa a mea parere ar fi cu multu mai bine, déca acei barbati voru remané intre cunoscuti si asia dicundu inter patrios lares intre compatriotii loru decatu se se departe la Vien'a, urmandu acést'a pré-firesce din principiile autonomiei tieri.

4. Insulu publiculu patriei are se profiteze dela acelu tribunale, de óre-ce grósele plati ale deregatoriloru dela elu voru remané in locu si se voru folosi ardelenii de cercularea loru, in urma

5. prin stramutarea acestui tribunalu vedemu centralisatiunea asi urmari scopurile sale, ca acei barbati pre carii increderea monarchului i va chiama la administratiunea dreptatei in a trei'a instantia, negresitu nu voru fi mai buni judecatori, déca se voru duce la Vien'a, decatu déca voru remané in patria, si prin urmare administratiunea dreptatei orin acea nemicu nu dobandesce, dar' partile perdu multu precumu se vede sub Nr. 1, 2 si 3, din aceste cause nu vedu pentru ce tribunalulu acést'a se se mute la Vien'a, candu celu alu Ungariei remane in patria si alu Croatiei eara, si numai ardelenii se fia mai sfatosi si mai intiepti decatu altii?

In acestu proieptu se face pomenire de 2 tribunale apelative, intielege pe alu sasiloru in Sabiiu si pre celu din M.-Osiorheiu. — Cine se va uitá la aceste 2 tribunale, negresitu va trebui se dica, ca in Ardealu sunt doua Ardeluri, pentruca o tiéra cá a nóstra un'a si nedespartita are 2 tribunale apelative. Candu eramu la studiulu filosofiei am invetiatu in logica: „entia non sunt sine necessitate multiplicanda“, dar' acumu acésta o vedemu in praxe, si din unulu din aceste 2 tribunale apelative nu e de lipsa, ori are se remana celu din M.-Osiorheiu cá mai betranu, ori acesta din Sabiiu cá mai teneru, pentruca, candu celu dela Sabiiu ar judecá cu totulu dupa alte legi buna ora dupa statut'a nationis Saxonicae, ear' celu dela M. - Osiorheiu dupa legile austriace séu dupa Verböczi aprobate si compilate, aceste tribunale ar avé unu intielesu, dar' candu se judeca causele in ambe totu dupa acele legi si norme, de ce lipsa mai erá a ingreuna financiale statului cu 2 tribunale in una si acea tiéra? Tribunalele aceste fiendu in legatura unele cu altele, va veni vorba despre ele si in dieta, nu sciu de ce parere va fi diet'a, se póte, ca statulu mai are bani de tiepatu pe feréstra? dar' eu unulu, cand asi fi intrebatu neci odata in vietia nu asi vota pentru 2 tribunale apelative in Transilvani'a, ci censeo unum esse delendum. Care se fia acelu de stersu, diet'a va sci mai bine decatu mine.

X. Y. Z.

Academia de drepturi.

Unde, in ce stadiu se va fi aflandu piulu acestu desideriu si necesitatea cea mai urginta de catu tóte

necesitățile naționale ale noastre, încă nu ne aflăm în pusețiune a descoperi; și deca se afla și de cei, cari vrău se ignoreze această urgență, și se o cuplesiască cu alte carnituri, atunci se scim, ca mai avem în sinul națiunii și anticristi, înse în tartaru cu anticristii, și amicii viitoriului națiunii se fia amici și redicării academiei de drepturi cu limba română!

— Direcțiunea academiei de drepturi nou redicate în Clusiu o incredință Mai. S'a c. r. apostolica consiliariului de apelatiune c. r. pensionatu Paulu Istvánffy, și profesori ordinari se denumira: Aron de Berde dela colegiulu unitarilor din Clusiu, ear' Lazaru de Bors prof. r. c. din Odorheiu de profesoru estra-ordinariu; — că suplenti: Carolu Haller de Hillib, concipistu procuraturei financiale, Ladislau Hosszu de Deesi, Alesandru Brenceanu și Gustavu Groisz.

Spre susținerea acestei academii s'a aflatu o funtana de ajutoriu și cu ea afla garanția și susținera naționalității maghiare. O're cautatu cineva și pentru o academia de drepturi română vreo alta funtana de ajutoriu, din care se curga garantarea de o viață politică și națiunii române de aici?! — Se poate; dar' cine, unde, și la ce usia mai înaltă a batutu acum de curundu și nu i s'a deschis? O're nu cumuva deputații nostri — dela senatulu imp. voru avé o santa oblegaminte a mediului acestu paladiu de viață politică națională, care lipsindune ne lasa pribegi pre la usile limbilor străine? Neci academi'a din Sabiu, neci cea din Clusiu pentru noi nu e garanția, ci din contra voru fi o amenințare a vieții noastre naționale până în minutulu, candu vomu avé și noi o academia de drepturi în limb'a română, pentruca cei superiori cu aceste institute nu voru înceta a se obtrude că superiori pretutindenea și cu naționalitatea lor, lasanduse romanulu că unu câmpu deschis se culéga pe apucate florile dintr'insulu și serbulu și maghiarulu și germanulu, cari, indesiertu ascundemu pisic'a în sacu, tóte le misca spre a civilisa, ceea ce totu atata însemnéza catu a si desnacionalisa în giurulu seu, cine? toti pe romani! Institutele sunt, care civiliséza, fratiloru, nu națiunile. En se remana chiaru și anglii cei înalțati fara institute, ca în scurtu îi vei vedé cei mai aprópe de barbari. Si în minutulu acelu fatalu, fratiloru, candu vomu trage de mórte politică, se nu ne fia frica de cós'a acesteia, indata ce ne vomu sci provedé numai cu institute și mai înainte de tóte cu o academia de drepturi cu limb'a română, cu vérga acea magică, care ne va inviia familiile și renasce națiunea, care și poporele cele mai scufundate în letargia le fermeca și protege în viața lor și le feresce de or-ce alunecare și incelare și ei face se créda, ca traindu nu sunt morti. — Asiá, cine ne vré binele și fericirea, se ne intinda mana puternică la institute de lipse și vomu fi vii; înse fara academia de drepturi cu limba română nu mai potemu fi, indata ce în Clusiu și Sabiu se afla doue. Budgetulu statului se nu ne dè uitarii, și candu totusi amu fi relegati pe alti timpi, că în 1849/50, atunci celu pucinu se ne imprumute statulu cu sum'a trebuitória. —

Dupa „C. Gen.“ art. II de lege, privitoriu la usarea limbilor patriei în comerțulu oficialu, a primitu pr'nalta sancțiune, cumu? încă nu scim.

UNGARIA. Eara au începutu a sburá brosiurele pentru dualismu, că o consecință neaparată dupa actele din Francfurtu, ear' cu deosebire o brosiura protestantică din Prusi'a „Staat und Kirche“, unu extractu din „Gross-Germanien“, care da sfatu Austriei a secularisa bunurile besericesci spre a poté plati datoriile statului stirpindu și iesuitismulu scl. dà semne, ca protestantii și au pusu caru 'n pietrii a provocá unu resbelu religionariu. — Se pandim bine la ori ce insinuațiuni în direpțiunea această, și atunci se scim, ca ele sunt facute din calculu, ear' nu dupa convicțiuni. —

Mai. S'a, dupa cumu vrău a sci unele diurnale, s'a otaritu a calatori în Ungari'a spre a visita unele locuri, cari au suferitu mai multu de seceta, ear' nobilimea se va aduna la Pest'a spre a se mai înceroa la vr'o invoice.

— Marele principe Constantinu venindu pe la Galati pe Dunarea în susu, desbarca în Pest'a, unde cerceta și teatrulu, de unde sosi în Vien'a și se va primi în Schönbrunn; remanendu în Vien'a vreo 6 zile, va calatori mai departe, poté la Bavari'a.

Parastase lui Andreiu Muresianu.

Stramutarea dela noi a laureatulu nostru poetu Andr. Muresianu este viu simțita și între Romanii din Ungari'a și Banatu; dovada e, ca atatu episcopi'a din Oradea-mare dimpreuna cu capitululu catu și inteliginți'a din Beiusiu și episcopi'a cu capitululu din Lugosiu i au onoratu meritele repausatulu cu parastase solemnele, despre care vomu referá deosebitu.

Junimea română dela universitatea din Pest'a încă se pregatise cu tóte la unu asemenea parastasu solemnelu, înse dupa ce se exercitara și intr'unira unu coru și finira tóte preparațiunile, nesce ómeni bigoti și rei la matie nu vrura a concedecá în beserică gr.-r. de acolo se se faca parastasu la unu romanu gr.-cat! — În desiertu li s'a obiectatu, ca pentru Széchenyi și Teleky protestantulu faura parastasu intr'aceiasi beserică, ca totu nu vrura a concede junimei, care cu tóta pietatea vrea se si depureze datori'a în pietatea catra repausatulu angeru romanu. Ne miramu, ca cu grecii și D. Goszdu cu ocaziunea această nu se arată mai mare romanu, decatu bigotu. Astufeliu de romani, spuneti singuri, catu cumpaniti! — Totusi junimea română, speranti'a viitoriulu naționalu în concordia a luat tóta doliulu de 6 septemani spre a si depura tributulu de pietate națională. Onóre nobileloru simtiri!!! —

CHRONICA ESTERNA.

Situațiunea congresulu european nu se stramuta, decatu „H. Z.“ are ér' unu Telegramu, ca Morning-Post scria, ca Angli'a, cu parrea de reu au reieptatu invitarea lui Napoleonu la congresu.

Bucuresci. Din primele desbateri ale camerei din 9 Nov. vedemu ca oligarchii séu aristocratii cei intieniti cu nemica n'au mai muiét'o intru aperiarea dreptulu seu eschisivu de a representá tíer'a. Auditi colo! unu generalu Tellu, care 'si si pusese viața în periculu d'a atatea ori pentru patria, care în 1848 a scosu antaiu sabi'a spre a dá Europei documentu, ca mai viața și o națiune română amica libertății și civilizațiunii, care dupa ce cu onorabil'a lui familia a suferitu esiliu atati ani pentru natia, revenindu în patria a lucratu în atatea posturi la divanu, la comisiunea din Focsiani și apoi cá ministru de cultu se facu nemuritoriu, cu documentarea ca 'si póta anim'a de romanu la locul seu, fiindca limb'a grecésca, ce se virise pe nedreptu și pe afurisiu în basericele române, a scosu o pentru totudéuna afara, facundu unu pasu gigantic și în caus'a manastiriloru, auditi colo! pentruca barbatulu acesta e credinciosulu aparatoriu alu intereselor națiunii române, și alu mai fericitulu ei viitoriu, pentruca iubesce și apara libertatea, frățietatea și egalitatea între toti fiii națiunii fara de osebire, au aflatu între oligarchii coalitiunii dusimani, cari pre lenga tóte meritele lui i aflara unu carligu, dóra 'lu voru poté departa din mediuloculu lor cá deputatu, pretindendu la rectificarea alegerei lui, ca mosi'a lui n'are venitu anualu de 400 galbeni, — din care causa pretindea cá alegerea gen. Tell se fia respinsa. — Se mai poté óre sperá dela oligarchii acesti intieniti vreunu bine pentru națiune, și se mai poté cineva indoi, chiar' si din singuru casulu acesta, despre réu'a lor credință? — ba numai unu orbu și o creatura de a lor. Aparatoriul generalulu Tell înse dovedira, ca si averea ceruta de conventiune, socotindu și pensia gen. 'lu indreptatiese a pretinde primirea alegerei lui, și în urma prin votare se primi, înse numerulu coalitiunii de 33, totu votase cu bile negre în contrá la 41 albe. Ear' dupa această totu camu cu asemenea desbateri și încă recriminatore, cu greu primi camer'a, cá impositele pe Oct., Nov. și Decembre se se auctorisédie a se întrebui de regimu.

Ochii tuturoru sunt indreptati la oligarchii cu aliatii lor, și mai vertosu acuma, candu și ministrulu Franciei vorbesce cu atata durere despre impetritulu egoismu și antichristismu alu fost-loru camere de pana acumu.

Tóte estremele sunt fatale și periculóse, deci dovediti și în ór'a a 11, ca ve puteti familiarisa cu institutiunile civilității europene, celu pucinu și dupa tempulu tirociniului ce tienú pré-indelungatu 5 ani! Altufeliu blastamu ceteru ce póta vin'a; blastamu ciocoilor și traficatorilor cu viitoriulu națiunii! se nu i primésca pamentulu, pe care dór' l'au fedatu cu atata intriga și perfidia! —

ITALIA. Turin, 13. Noemvre. Ministrulu de resbelu primi o ordine dela rege, cá se dispuna o intetita organizare a gardei nationale mobile si se o armeze cu arme de cele mai precise spre servitiulu oampagniei.

DANIMARC'A. Cu mórtea regelui Daniei Friedrich VII. se stinse linea dirépta a casei regesci din Dani'a. Caus'a Daniei dar' deveni de doue ori mai importanta, decatu cumu fú ea inainte de acésta, si pentruce? pentruca s'a mai adausu o alta incurcatura cu pretensiuni la impartirea tronului acestui'a. In 1852 ad. se luà unu protocolu, prin care fú dechiaratu de ereditoriu alu monarchiei danice dimpreuna cu ducatele germane Holstein si Lauenburg principele Christianu din cas'a Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg, care nascutu la 8. Aprilu 1818, se casatorise 1842 cu princes'a Luisa de Danimarc'a si are 6 prunci; acestu principe suptu nume de Christianu IX. se si proclamà acumu in 16. Noemvre cá rege alu Daniei de pre balconulu castrului Christians-Burg. Juramentulu pe constitutiunea de acumu 'lu si depuse, si ministeriulu vechiu remane. In 18. Noemvre in senat. imper. straordinariu presedintele si facù impartasirea la staturi, ca legea fundamentala pentru Danimarc'a dimpreuna cu ducatele e subscrisa de noulu rege.

Totu in 18. principele Fridericu Augustenburg se proclama de duce Schleswig-holstainesu si cá unulu, ce dupa legile vechi de succesiune ale tieriei si ale casei Oldenburgice in poterea constitutiunei, care o intarise adunarea schleswig-holsteinesa in lege fundamentala de statu, si in poterea resignatiunei tatalui seu in favórea lui, cá antaiulu nascutu alu liniei casei oldenburgice, emite o proclamatie catra Schleswig-holsteinesi, in care se dechiara, ca primesce franelu ducatoru danice, dicundu, ca pe viitoriu domnirea regelui din Danimarc'a preste Schleswig-Holstein e numai o usurpatiune, e numai fapta de potentia fara dreptu, si asia 'i provóca, cá se faca capetu odata domnirii acesteia, inse fiindu ca tier'a e plina de trupe straine si nationalii lui germani n'au arme, asia le apromite, ba va mediuloci la federatiunea germana, cá se'i apere dreptulu lui la regimulu ducatoru, si dreptulu nationalu alu germaniloru danesi, si jura, ca va observa si sustiené constitutiunea si legile ducatoru Schleswig-Holstein, si se si subscrie cu datu 16. Noemvre „Fridericu duce de Schleswig-Holstein.“ Eata ca aici e resboiulu la usia; ca regele Christianu se proclama indreptatitu si asupr'a ducatoru si ducele Fridericu tocma ilu proclama de usurpatoru; ear' federatiunea germana inca vré se scape odata pe conationalii sei de suptu nemediulocitulu regimu alu Daniei.

Noulu rege Christianu IX e ruditu si cu dinasti'a Anglica, pentruca e tata regelui Greciei, care tione pe princes'a de Wales, viitórea regina a Angliei; elu e nascutu holsteinesu si se poreclesce ou numele de rege facutu prin protocolu; fiinduca in a. 1852 in 8. Maiu se luase in Londonu acelu protocolu din partea poteriloru celoru mari, care cuprinde trasurile fundamentali ale legeri pentru urmarea pe tronulu Daniei, si care se si defipsa in 31. Juliu 1853 si determinà de erede pe Christianu la nedivisibilulu regatu Danimarc'a cu ducatele germane Schleswig-Holstein. Intre acestea poteri se afla subscrisa si Austri'a, Prusi'a, ear' federatiunea germana nu s'a fostu invoitu. Ducatulu Oldenburg si Bavari'a facura protestu si resignarea liniei Augustenburgice de pretensiunile la ducatulu Holstein, care prin machinatii si sila diplomatica se stórse atunci, nu se primesce acumu de buna din partea acestoru si a pretendentulu Fridericu si dupa reportele acestea de eredere ar trebui acumu, cá regele Daniei se selapede de titul'a de „Duce in Holstein, Lauenburg si Schleswig, cá acestea se remana de sine suptu famili'a Augustenburgu.

Inca o incurcare: Coron'a reg. danica, dupa legea vechia se erediesce si in lini'a femeiesca, prin urmare dreptulu de succesiune ar' veni mai antaiu la princes'a Carolina, veduva, cá fia a repausatulu rege Fridericu VII, dupa care ar' urma sor'a a dou'a, maritata dupa ducele Carolu de Holstein-Sonderburg-Glücksburg, frate mai mare a lui Christianu, noulu rege de acumu, inse singuru numai in regatulu Daniei; fiindu ca ducatele germane dupa stingerea liniei Oldenburgice ar' trebui se tréca la famili'a Augustenburgu la Fridericu si de acesta se tiene acumu cu mani si cu picióre partit'a germana din numitele ducate; acésta o recunósce si federatiunea germana, Bavari'a si unii alti suverani germani, cari si cu versare de sange n'or' lasá ocaziunea acésta nefolosita spre a

scapá pe nationalii sei de suptu guvernulu strainu danimarcu. Incurcatur'a acésta póte se fia inceputulu periclitarei pazei Europei, pentruca mai tóte poterile Europei sunt amestecate cu unu feliu de interesu intr'ins'a. Germanii se opunu la principiulu nationalitatiloru in laintrulu si in afara, inse candu apara acestu principiu de nationalitatea loru in ducatele Holstein-Lauenburg isi contradicu. Germanii apara si principiulu dreptulu europeanu pentru intregitatea statelor dupa cumu se afla dela 1815 incóce, si in Dani'a pretindu stramutarea si impartirea statulu, prin urmare ran'a cestiunei danice se deschide afundu pana la anim'a statulu si cere congressu or resbelu. Partit'a Eilerdanica, care nu vré impartirea regatulu, e cu totulu aruncata in braciulu Franciei si dela cuventulu de tronu incóce e de credintia, ca va avé pe tóta Europ'a cu sene in contr'a Germaniei, prin urmare Dani'a cu caus'a ei si cu scularea noului pretendentu è acumu urgenta si mai cópta de prorumpere in resboiu de catu ori si care alt'a. Inceputulu s'a si facutu, pentruca, marele duce de Waimar si ducele de Meiningen au si recunoscutu pe principele de Augustenburgu cá duce in Schleswig-Holstein, dandu instructiune deputatoru dela diet'a din Francfurtu, cá se misce ori-ce mediulóce spre alu apera. In scurtu póte, ca din caus'a acésta se voru incaiera si insusi germanii intre sene. —

Din punctulu poteriloru europene privita, ésa caus'a acésta si mai incalcita, pentruca Rusia vré se mostenésca din celu pucinu o parte buna, ceea ce Germani'a deodata cu capulu n'aru concede; apoi Anglia orice, dar' pe Germania n'o va lasa se se apropia de marea din vecinetatea ei si are si interese familiare in Dani'a; Francia è danica, si Danii suntu francesi, fiindca 'su aliati, prin urmare in caus'a Daniei Francia si Anglia sunt aliati prin natur'a cestiunei, si intemplantia acesta cu mórtea regelui tocma pe tempulu congressulu ajuta fórtu multu intentiunile lui Napoleonu cu congressulu europeanu.

In urma éca pornirile, ce nu se mai potu infrena, decatu séu prin resboiu séu prin congressu:

In 20. se adunare ad. in Kiel 24 de deputati din germ. a'i parlamentulu Danimarc'a si decretara a cere aparare intetitóre din partea adunarei federatiunei, cá Schleswig-Holstein se se eliberese de subtu Dania subtu principele Fridericu de Augustenburg care inca se provocà in Hamburg, cá se se puna in fruntea Holsteinesiloru.

In urma chiaru si prusienii liberali reuniunile si multe alte guverne germane, Baadeu, Weimar, Meiningeu, Altenburg, Coburg s. a. Bravaria, precumu si mai intrég'a federatiune nu recunoscu pre Christianu alu IX de duce si in Holstein Lauenburg, ci aici pre Fridericu, ba si Austria si Prusia dederu dechiarare cu protestu la diet'a federativa in contr'a nóuei constitutiuni a Danimarciei.

Causa acésta ear' nu mai póte fi privata intre germani si danesi, ci ea e europeana, pentruca germanii denéga valoarea protocolulu luat de puterile europene in anulu 1852 prin urmare aici se va sparge mai antaiu gaócea pazei europene.

Dupa cumu scrie unu corespondinte din Paris in „Ind. belg.“ apoi si Rusi'a armédia infricosiatu si 'si provisionédia si ea cuibulu, séu pandurismulu ei, care e Serbi'a si Muntenegru, punendule suptu dispositiune 40 mii carabine, 50 tunuri si 4 miliónu franci, si apromitiendu serbiloru redobandirea fortaretielor. Foculu revolutionaru s'ar' lati apoi in Bosni'a, Bulgari'a, Romani'a, Ungari'a, Banatu, spre care scopu ar' fi si tramisu Rusi'a multe care cu arme la populu slavu din provinciele turcesci, altu prospectu in sudu, cá si celu din nordulu Europei, plinu de materia de privighiare. —

Cursurile la bursa in 26. Noembre 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 73 cr. v. a
Augsburg	—	—	119 „ 40 „
London	—	—	120 „ — „
Imprumutulu nationalu	—	—	81 „ 30 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	75 „ — „
Actiile bancului	—	—	793 „ — „
„ creditulu	—	—	180 „ — „

„Obligatii desarcinarii pamentulu in 16. Noembre 1863:
Bani 72.50 — — Marfa 73 —